

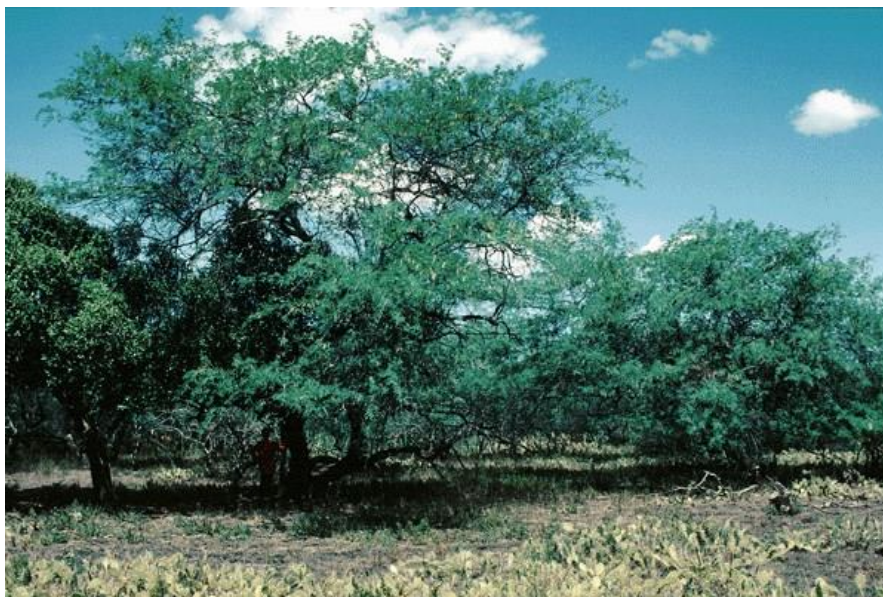
Prosopis juliflora

Synonyma: *Acacia juliflora*

České jméno: nadítec jehnědokvětý

Anglické jméno: mesquite, prosopis

Čeled: *Fabaceae*

Obr. 1 Nadítec jehnědokvětý. Foto: Colin Hughes.

Původ: Pochází ze střední Ameriky a severní a centrální části Jižní Ameriky.

Sekundární rozšíření: Zavlečen do oblastí tropů a subtropů celého světa. Z Evropy jsou zprávy o malé populaci nadítce na Kanárských ostrovech (Gran Canaria) a dva stromy rostou v chráněném údolí v jihovýchodním Španělsku.

Rozšíření v ČR: Druh není přítomen ve volné přírodě ČR.

Cesty zavlečení: Vysazován jako meliorační dřevina, do živých plotů či jako zdroj palivového dříví a na výrobu nábytku či dřevěného uhlí. Rozšiřován též jako potravina a sladidlo (lusky).

Popis: Opadavý strom dorůstající až 12 metrů, též může mít habitus rozložitého keře vysokého do 5 metrů. Má mohutný kořenový systém. Borka často pokřiveného kmene je hnědočerná a rozpraskaná. Listy jsou dvakrát zpeřené, zpravidla s 1 - 3 primárních dílů (3- 11 cm dlouhých). Sudozpeřené listy jsou doplňovány trny, které vznikly přeměnou z palistů, podobně jako u příbuzného akátu. Jednotlivé lístky, kterých napočítáme 10 – 20 párů, jsou tuhé, 6 – 23 mm dlouhé a 1,5 – 5,5 mm široké. Žlutavá klasovitá květenství, cca 8 cm dlouhá, se objevují na koncích větví. Jsou tvořena shlukem drobných, pětičetných, oboupohlavných a sladce vonících květů. Plody jsou světle žluté nepukavé lusky délky 10 - 20 cm. Jsou rovné nebo půlkruhově zahnuté a slabě zaškrcované. Obsahují 10 - 20 hnědých, podlouhlých, asi 5

mm velkých semen s tvrdým osemením. První plody se na stromech objevují ve věku tří až čtyř let.

Nejčastěji roste v teplých a suchých oblastech. Úspěšně přežívá i v polopouštních podmínkách se srážkami menšími než 50 mm, jeho hlavní kořen roste za vodou i několik desítek metrů hluboko. Je obvykle vysazován do nevyživné, často kamenité půdy, kde díky své schopnosti zajistit si dostatek dusíku nemá moc rovnocenných konkurentů. Prospívá v téměř všech typech půd i za velmi rozdílných klimatických podmínek. Vyskytuje se do nadmořské výšky až 1500 m, snese i mírně zasolenou půdu, škodí mu však nadměrné vlhko a delší pokles teplot k 0 °C.

Obr. 2 Listy. Foto: Forest & Kim Starr

*Obr. 3 Květenství.
Foto: Forest & Kim Starr*

Obr. 4 Plodem jsou lusky. Foto: Forest & Kim Starr

Obr. 5 Trny naditce. Foto: Forest & Kim Starr

Možnosti záměny: Nejpodobnější jsou jiné druhy rodu *Prosopis*, např. *P. pallida*, se kterým bývá mnohdy zaměňován. *P. juliflora* má větší lístky a zpeřené listy bývají cca stejně dlouhé jako květenství, zatímco u *P. pallida* dosahují listy jen cca poloviny délky květenství. Nicméně podrobnější určení vyžaduje specialistu. Problémy mohou být způsobeny i taxonomickými nepřesnostmi, např. severoamerické druhy *P. glandulosa* a *P. velutina* bývají někdy označovány jako *P. juliflora* var. *glandulosa*, resp. *P. juliflora* var. *velutina* a pak dochází k záměně těchto druhů již jen podle názvu. Podrobný popis rozdílů v rámci rodu *Prosopis* uvádí publikace Pasiecznik et al. 2004.

Obr. 6 Srovnání velikosti listů u *P. juliflora* (vlevo) a *P. pallida*.
Foto: Forest & Kim Starr

Obr. 7 Květenství a listy *P. pallida*.
Foto: Forest & Kim Starr

Riziko: Ve vhodných podmínkách zcela zarůstá stanoviště a představuje tak nebezpečí pro původní travnaté ekosystémy, které se mění v téměř monokulturní křoviny a nízký les. Likvidace je velmi obtížná, protože snadno regeneruje z mohutného kořenového systému. Silné trny prakticky znemožňují průchod souvislým porostem této rostliny (mohou propíchnout podrážky bot či pneumatiky). Hluboké kořeny odčerpávají podzemní vodu a znemožňují tak přístup k vodě jiným rostlinám. Pyl naditce působí jako silný alergen.

Likvidace: Velmi obtížně se likviduje, díky výmladné schopnosti a semenné bance v půdě. Nejvhodnější je kombinace mechanických (kácení) a chemických (zátěr herbicidem okamžitě po kácení) praktik. Jedním z nejefektivnějších používaných herbicidů je 2,4-D a clopyralid. V Austrálii výše uvedené metody ještě doplňují řízeným vypalováním. Jednotlivé či malé stromky a keře je nejúčinnější vyrývat/vytrhat. V Jižní Africe vykazuje dobré výsledky nastolení biologického boje v podobě mandelinkovitých brouků *Algarobius prosopis* a *Nelumbo arizonensis*.

Zdroje:

Pasiecznik N, Harris P.J.C., Smith S.J. 2004. Identifying tropical *Prosopis* species: a field guide. Coventry, UK: International Research Department, HDRA, 29 pp.

Pasiecznik, N. 2018. Information on measures and related costs in relation to species considered for inclusion on the Union list: *Prosopis juliflora*. Technical note prepared by IUCN for the European Commission.

<https://www.cabi.org/isc/datasheet/43942 - i obr. 1>

<http://www.starrenvironmental.com/images/search/?q=Prosopis+juliflora> – obr. 2 - 7